

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS NEGALIOS PAGRINDU NACIONALINEI ŠVIETIMO AGENTŪRAI VERTINANT MOKYMOSI PASIEKIMUS

TYRIMO

2026 m. vasario 6 d. Nr. (25)SN-179)SP-8

Vilnius

Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2025 m. birželio 9 d. gautas pareiškėjo (*duomenys neskelbtini*) (toliau – Pareiškėjas) skundas dėl galimos diskriminacijos negalios pagrindu Nacionalinei švietimo agentūrai (toliau – ir Agentūra) vertinant mokymosi pasiekimus (toliau – Skundas).

Pareiškėjas Skunde nurodė, kad jis yra dvyliktos klasės mokinys, neregys, kuris 2025 m. birželio 6 d. laikė matematikos brandos egzamino antrąją dalį (toliau – ir matematikos egzaminas), tačiau ji nebuvo tinkamai pritaikyta jo poreikiams. Pareiškėjas Skundu kreipėsi į Agentūrą ir prašė vertinant jo matematikos egzamino rezultatus pritaikyti „indeksavimo koeficientą“, kuris minimas Agentūros atsiųstame nukreipime į egzaminų centrą: „Nesant galimybės pritaikyti užduotį ar jos dalį Brailio raštui, garsiniam vaizdavimui, gestų kalbai ar subtitravimui, užduotis – nevertinama, o bendras egzamino įvertinimas skaičiuojamas, taikant NŠA direktoriaus įsakymu nustatytą indeksavimo koeficientą“ (čia ir kitur citatų kalba netaisyta). Pareiškėjas Skunde nurodė: „Spręsdamas pateiktas užduotis susidūriau su šiais esminiais sunkumais: 1. Elektroninėje užduotyje, pateiktoje „Word“ formatu, daugelis lygčių, nelygybių bei kitų matematinių išraiškų buvo įkeltos kaip įterptieji objektai, kurių mano ekrano skaitytuvas neperskaitė. Vietoje reikalingos informacijos girdėjau tik pranešimą „įterptasis objektas“; 2. Pateiktuose brėžiniuose esančios žymos (pvz., kampų dydžiai, kraštinių ilgi, brėžinių numeracija) Brailio raštu neatitiko standartų. Dėl to negalėjau jų suprasti, perskaityti ir naudoti sprendžiant užduotis.“ Taip pat Pareiškėjas Skunde nurodė: „Pastebėtina, kad bandomojo egzamino užduotys, taip pat buvo nepritaikytos neregio poreikiams (užduočių Brailio raštu aš išvis negavau), dėl to buvau susisiekęs su NŠA ir buvau informuotas, kad bandomasis egzaminas nebuvo pritaikytas dėl lėšų stokos, bet valstybi-

nio egzamino užduotys bus 100 proc. pritaikytos neregio poreikiams. Atkreipiu dėmesį, kad visus metus mokiausi iš vadovėlio „Matematika Tau plius“ Brailio raštu. Tačiau ir jame nebuvo pateikti visi reikalingi brėžiniai, ypač tie, kurie svarbūs funkcijų, geometrijos ar trigonometrijos temoms. Tempus bei kiti vadovėliai „Eduka“ platformoje taip pat buvo nepritaikyti neregiam, tad vizualinė informacija man buvo beveik neprieinama per visą pasiruošimo valstybiniam egzaminui laikotarpį.“ Pareiškėjas Skunde pažymėjo: „Jeigu „indeksavimo koeficiento“ pritaikymui šiame prašyme pateiktos informacijos nepakanka, prašau mane informuoti, nes jeigu NŠA pateiktų valstybiniame egzamine naudotas užduotis ar jų kopiją, galėčiau tiksliai identifikuoti, kurios iš užduočių buvo nepritaikytos (šiuo metu man sunku konkrečiai nurodyti užduotis ar klausimus, kurie kėlė minėtus sunkumus, nes valstybinio egzamino užduočių kopijos neturiu). Atsižvelgiant į išdėstytą informaciją, prašau pritaikyti „indeksavimo koeficientą“ visoms valstybinio egzamino užduotims, kurios buvo pateiktos su grafiniu vaizdavimu ar turėjo kitų aukščiau mano nurodytų prieinamumo problemų. Jeigu būtų nuspręsta, kad „indeksavimo koeficiento“ mano egzamino rezultatų vertinimui pritaikyti negalima, prašau argumentuoti kodėl <...>. Kadangi, susidariusi situacija gali sukelti neigiamas pasekmes, kurių nebūčiau patyręs jeigu visas ugdymo procesas ir valstybinio egzamino užduotys būtų pritaikytos regėjimo negalią turinčio asmens poreikiams, ir kadangi norėčiau, kad kiti moksleiviai turintys regėjimo negalia su panašiomis problemomis nesusidurtų ateityje, kreipiuosi į Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybą su prašymu ištirti ar nebuvo pažeistos mano teisės į ugdymo procesą ir mokymosi pasiekimų vertinimą.“

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, lygių galimybių kontrolierė 2025 m. liepos 2 d. raštu Nr. (25)SN-179)S-363 kreipėsi į Agentūrą ir į Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministeriją bei paprašė motyvuotai paaiškinti ir atsakyti: ar adresatai gali patvirtinti rašte nurodytas aplinkybes; ar dvyliktos klasės matematikos egzamino antroji dalis buvo pritaikyta neregiam; prašyta pateikti išsamią informaciją, nurodant, kurios užduotys buvo visiškai pritaikytos, kurios ne, pakomentuojant Skunde paminėtas aplinkybes: ar visi „Word“ formatu įterpti objektai buvo perskaitomi garsu (jei ne, tai kurie ir kodėl), ar Brailio raštu pateiktos užduotys buvo aiškiai perskaitomos ir suprantamai aprašytos; dėl kokių priežasčių pirmiau nurodytos užduotys nebuvo pritaikytos asmenims su regos negalia; ar vertinant Pareiškėjo matematikos egzamino užduotis dėl galimai ne visiškai pagal jo poreikius pritaikytų užduočių, buvo pritaikytas indeksavimo koeficientas (jei taip, prašyta pateikti detalią informaciją, kaip jis buvo pritaikytas); kokiais teisės aktais, tvarkomis bei kriterijais remtasi pritaikant matematikos egzamino užduotis asmenims su regos negalia; ar rengiant matematikos egzaminą ir siekiant jį pritaikyti asmenims su regos negalia konsultuotasi

su informacinės aplinkos prieinamumo ekspertais, asmenų su negalia organizacijomis (jei taip, prašyta pateikti tai patvirtinančius įrodymus); ar buvo pakankamai priemonių, padedančių užtikrinti tinkamą pasiruošimą matematikos egzaminui asmenims su regos negalia: ar platforma „Eduka“ visiškai pritaikyta neregiam (jei ne – kodėl ir kas nepritaikyta), ar vadovėlis „Matematika Tau plius“ Brailio raštu atitinka dvyliktos klasės kursą ir jame pakanka medžiagos siekiant tinkamai pasiruošti egzaminui; ar Agentūroje planuojami pakeitimai, didinantys švietimo prieinamumą, taip pat ir egzaminų pritaikymą asmenims su regos negalia, jei taip, per kiek laiko (kada) juos būtų planuojama įgyvendinti (prašyta pateikti tai patvirtinančius planavimo dokumentus); ar Agentūroje buvo (yra) gauta asmenų su regos negalia kreipimųsi (skundų), susijusių su švietimo paslaugų prieinamumu laikant valstybinius egzaminus (jei taip – kokie šių kreipimųsi (skundų) nagrinėjimo rezultatai.

Taip pat prašyta pateikti ir kitą svarbią informaciją, susijusią su atliekamu tyrimu.

Vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, lygių galimybių kontrolierė 2025 m. liepos 7 d. raštu Nr. (25)SN-179)S-376 kreipėsi į Lietuvos aklųjų ir silpnaregių ugdymo centrą (toliau – ir LASUC) bei paprašė motyvuotai paaiškinti ir atsakyti: ar LASUC žinomos šiame rašte nurodytos aplinkybės; ar LASUC dalyvauja pritaikant egzaminų užduotis neregiam (jeigu taip, kokiomis tvarkomis remiantis ir kaip); ar Nacionalinė švietimo agentūra rengdama matematikos egzaminą ir siekdama jį pritaikyti asmenims su regos negalia konsultavosi su LASUC (jei taip, prašyta nurodyti, dėl ko tiksliai konsultavosi ir kokia konsultacija ar rekomendacijos buvo suteiktos (prašyta pateikti tai patvirtinančius įrodymus); teirautasi, ar iki egzamino datos LASUC vertino, teikė pastabas ar rekomendacijas ar kitaip dalyvavo pritaikant dvyliktos klasės matematikos egzamino antrosios dalies užduotis neregiam (jeigu taip, prašyta pateikti tai patvirtinančius įrodymus bei informuoti kokios pastabos / rekomendacijos buvo teiktos ir ar į jas buvo atsižvelgta); klausta, ar LASUC žinoma, ar dvyliktos klasės matematikos egzamino antroji dalis buvo pritaikyta neregiam (jei žinoma – prašyta pateikti išsamią informaciją, nurodant, kurios užduotys buvo visiškai pritaikytos, kurios – ne, pakomentuojant Skunde paminėtas aplinkybes: ar visi „Word“ formatu įterpti objektai buvo perskaitomi garsu (jei ne, tai kurie ir kodėl), ar Brailio raštu pateiktos užduotys buvo aiškiai perskaitomos ir suprantamai aprašytos; teirautasi, ar LASUC žinoma, ar buvo pakankamai priemonių, padedančių užtikrinti tinkamą pasiruošimą matematikos egzaminui asmenims su regos negalia: ar platforma „Eduka“ visiškai pritaikyta neregiam (jei ne – kodėl ir kas nepritaikyta), ar vadovėlis „Matematika Tau plius“ Brailio raštu atitinka dvyliktos klasės kursą ir jame pakanka medžiagos siekiant tinkamai pasiruošti egzaminui; ar Lietuvos aklųjų ir silpnaregių ugdymo centre buvo (yra) gauta asmenų su regos negalia kreipimųsi (skundų), susijusių su

švietimo paslaugų prieinamumu laikant valstybinius egzaminus (jei taip – kokie šių kreipimūsi (skundų) nagrinėjimo rezultatai).

Taip pat prašyta pateikti ir kitą svarbią informaciją, susijusią su atliekamu tyrimu.

2025 m. rugpjūčio 11 d. papildomai kreiptasi į Agentūrą raštu Nr. (25)SN-179)S-458, prašyta informuoti ir pateikti paaiškinimus: kuriai mokyklai Agentūra siuntė matematikos išplėstinio kurso valstybinio brandos egzamino formulių rinkinį bei prašė informuoti, jeigu mokinys pastebėtų netikslumų (ar tai, kurioje Pareiškėjas mokėsi, ar tai, kurioje pareiškėjas laikė egzaminą); prašyta nurodyti mokyklos pavadinimą bei atsiųsti prašymo kopiją; prašyta informuoti, ar mokyklai buvo siųstos visos egzamino užduotys ar tik jo dalys, jeigu buvo siųstas ne visas egzaminas, prašyta nurodyti, kurios dalys buvo siųstos ir kodėl; prašyta nurodyti, kada šios užduotys buvo siųstos.

2025 m. rugpjūčio 11 d. papildomai kreiptasi į Lietuvos aklųjų ir silpnaregių ugdymo centrą raštu Nr. (25)SN-179)S-459, prašyta informuoti ir pateikti paaiškinimus: ar prieš egzaminą Agentūra siuntė LASUC matematikos išplėstinio kurso valstybinio brandos egzamino formulių rinkinį bei prašė informuoti, jeigu mokinys pastebėtų netikslumų (jeigu taip, prašyta informuoti, ar Pareiškėjas buvo supažindintas su minėtu turiniu bei ar Agentūrai buvo teiktas atsakymas; jeigu teiktas, prašyta pateikti atsakymo kopiją); teirautasi, ar Pareiškėjas, laikydamas egzaminą LASUC, egzamino metu ar po jo informavo, kad dalis užduočių buvo netinkamai pritaikytos ir kad jis dėl turimos negalios negalėjo tinkamai atlikti užduočių.

2025 m. rugsėjo 22 d. raštu Nr. (25)SN-179)S-544 kreiptasi į Agentūrą pakartotinai prašant pateikti matematikos egzamino užduotis tokiu formatu, koku jos buvo pateiktos Pareiškėjui vykusio egzamino metu.

Vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, lygių galimybių kontrolierė 2025 m. rugsėjo 22 d. raštu Nr. (25)SN-179)S-546 kreipėsi į (*duomenys neskelbtini*) gimnaziją, prašydama pateikti motyvuotus paaiškinimus ir atsakyti: ar gimnazija sulaukė Agentūros prašymo Pareiškėją supažindinti su Matematikos išplėstinio kurso valstybinio brandos egzamino formulių rinkiniu Brailio raštu; ar gimnazija supažindino Pareiškėją su minėtu formulių rinkiniu Brailio raštu; ar Pareiškėjas pateikė pastabų dėl formulių rinkinio Brailio raštu (jeigu taip, prašyta pateikti įrodymus (pvz. el. laiško kopiją); ar gimnazija pateikė atsakymą Agentūrai dėl formulių rinkinio Brailio raštu (jeigu taip, prašyta pateikti įrodymus (pvz. el. laiško kopiją), jeigu nepateikė atsakymo Agentūrai, prašyta nurodyti, kodėl.

Vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 17 straipsnio 1 d. limi, lygių galimybių kontrolierė 2025 m. spalio 24 d. raštu Nr. (25)SN-179)S-614 kreipėsi į Lietuvos aklujų ir silpnaregių sąjungą (toliau – ir LASS) dėl ekspertinės nuomonės pateikimo. LASS prašyta pagal galimybes įvertinti pridėtas matematikos valstybinio brandos egzamino antrosios dalies užduotis Brailio raštu bei egzamino dalį „Word“ formatu ir atsakyti: ar matematikos egzamino užduotys pateiktos visiškai prieinamu formatu (suprantamai suformuluotos, pateiktos ir aprašytos), kad asmenys su regos negalia galėtų jas perskaityti ir suprasti (prašyta įvertinti „Word“ formatu pateiktas užduotis ir ar skaitytuvus jas tinkamai perskaito bei Brailio raštu pateiktas užduotis (du segtuvai), nustačius trūkumus, prašyta juos įvardinti ir nurodyti, kiek procentų egzamino užduočių buvo tinkamai pritaikyta; jeigu žinoma, prašyta informuoti, ar yra standartai, numatantys, kaip Brailio raštu turi būti pateikiamos matematinės formulės (jeigu taip, kokie ir ar juos atitiko matematikos egzamino užduotys); klausta, ar LASS dalyvauja pritaikant egzaminų užduotis neregiamis (jeigu taip, kokiomis tvarkomis remiantis ir kaip); ar Nacionalinė švietimo agentūra, rengdama matematikos egzaminą ir siekdama jį pritaikyti asmenims su regos negalia, konsultavosi su LASS (jei taip, prašyta nurodyti, dėl ko tiksliai konsultavosi ir kokia konsultacija ar rekomendacijos buvo suteiktos (prašyta pateikti tai patvirtinančius įrodymus); teirautasi, ar iki egzamino datos LASS vertino, teikė pastabas ar rekomendacijas ar kitaip dalyvavo pritaikant dvyliktos klasės matematikos egzamino antrosios dalies užduotis neregiamis (jeigu taip, prašyta pateikti tai patvirtinančius įrodymus bei informuoti, kokios pastabos / rekomendacijos buvo teiktos ir ar į jas buvo atsižvelgta; klausta, ar LASS žinoma, ar buvo pakankamai priemonių, padedančių užtikrinti tinkamą pasiruošimą matematikos egzaminui asmenims su regos negalia: ar platforma „Eduka“ visiškai pritaikyta neregiamis (jei ne – kodėl ir kas nepritaikyta); teirautasi, ar LASS žinoma, ar vadovėlis „Matematika Tau plius“ Brailio raštu atitinka dvyliktos klasės kursą ir jame pakanka medžiagos siekiant tinkamai pasiruošti egzaminui; klausta, ar LASS yra gauta asmenų su regos negalia kreipimųsi (skundų), susijusių su švietimo paslaugų prieinamumu laikant valstybinius egzaminus (jei taip – kokie šių kreipimųsi (skundų) nagrinėjimo rezultatai).

2025 m. gruodžio 19 d. el. paštu kreiptasi į Pareiškėją prašant: nurodyti, ar pavasarį Pareiškėjui mokykloje buvo pateiktas susipažinti matematikos formulių rinkinys Brailio raštu; ar Pareiškėjas susipažino su minėtu formulių rinkiniu ir ar dėl jo teikė pastabas, jei taip, tai kokias pastabas ir kam teikė; ar tas pats formulių rinkinys buvo naudojamas matematikos egzamino metu; ar susipažinimas su formulių rinkiniu buvo naudingas ir tai padėjo vykusio egzamino metu.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė :

1. 2025 m. liepos 25 d. Tarnyboje gautas Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Ugdymo departamento atsakymas į raštą Nr. (25)SN-179)S-363, kuriuo ministerija pažymėjo, kad, atsižvelgiant į tai, kad keliami klausimai susiję su nacionaliniais patikrinimais (matematikos brandos egzamino) ir galima diskriminacija negalios pagrindu Agentūrai teikiant švietimo paslaugas, raštas persiunčiamas Agentūrai.

2. 2025 m. liepos 25 d. Tarnyboje gautas Lietuvos aklųjų ir silpnaregių ugdymo centro atsakymas į raštą Nr. (25)SN-179)S-376.

LASUC atsakyme nurodyta, kad Pareiškėjas (*duomenys neskelbtini*) nesikreipė į LASUC su pretenzija, todėl įvardintos aplinkybės nėra žinomos. Nurodoma, jog LASUC nedalyvauja pritaikant egzaminų užduotis neregiam. LASUC nekonsultavo Nacionalinės švietimo agentūros dėl konkrečių matematikos užduočių pritaikymo brandos egzaminui asmenims su regos negalia bei nedalyvavo pritaikant dvyliktos klasės matematikos egzamino antrosios dalies užduotis neregiam.

Rašte teigiama, kad Pareiškėjui, jo prašymu, buvo priskirta laikyti matematikos egzaminą LASUC centre.

Laikmena su užduotimis WORD formatu buvo pateikta kandidatui tik per egzaminą ir, egzaminui pasibaigus, kartu su visais kitais dokumentais grąžinta Nacionalinei švietimo agentūrai, todėl LASUC negali atsakyti apie įterptų objektų skaitymą ar neskaitymą.

Kandidatui taip pat buvo pateiktos Brailio raštu parengtos užduotys. Pasak mokytojo specialisto: „Viso buvo 20 uždavinių. Visi buvo pritaikyti. 1-10 paprasti: vieno atsakymo uždaviniai 11-20 struktūriniai: reikalingas sprendimas, turi kelis klausimus. 6, 7, 10, 12, 14, 17, 18 uždaviniai su brėžiniais“; „užduotys parengtos senąja, iki 2019 metais patvirtinto standarto naudota, Brailio ženklų sistema“; „užduotys, nekreipiant dėmesio į senųjų matematinių ženklų naudojimą, iš esmės tinkamai pritaikytos neregiam“; „brėžiniuose, dėl medžiagos (mikrokapsulinio popieriaus), ant kurios ruošiami iškilūs brėžiniai ypatumų, naudojamas šiek tiek didesnis Brailio šriftas (didesnės raidės). Tai nesukelia sunkumų skaitant nedidelį (1-2 žodžių) teksto kiekį“; „stereometriniai brėžiniai (su „nematomis“ linijomis) sunkiau suvokiami neregiam. 18 uždavinio brėžinys galėjo būti sunkiau suvokiamas kandidatui neregiiui“; „12 uždavinio brėžinys taip pat turi „nematomas linijas“, bet šis brėžinys nebūtinai sprendžiant šį uždavinį.“

Nurodoma, kad LASUC mokinių ugdymui kol kas nenaudoja platformos „Eduka“. „Eduka“ yra verslo produktas.

Pasak LASUC specialisto, vertinančio ugdomųjų išorės priemonių pritaikomumą regos sutrikimą turintiems mokiniams: „Kai kuris turinys iš dalies, kai kuris visiškai nepritaikytas. Yra neįvardintų mygtukų. Yra netekstinių objektų, kurie vizualiai atrodo kaip tekstas, tačiau ekrano skaitymo programos jų neskaito. „Neinformuojama“ apie pasirinktą atsakymą, t. y. pasirinkus atsakymą negalima sužinoti kuris buvo pasirinktas.“

LASUC matematikos mokytoja telefonu (atostogų metu) išsakė nuomonę, kad vadovėlis „Matematika Tau plius“ Brailio raštu atitinka dvyliktos klasės kursą tiek, kiek buvo pritaikytas pagal anksčiau bendrąsias programas. Mokinius pradėjus ugdyti pagal atnaujintas bendrąsias programas, vadovėlis nebuvo atnaujintas, nes iki šiol nėra naujo vadovėlio leidimo. Todėl reikiamos medžiagos mokytoja ieškosi ir teikia mokiniams papildomai. Taip pat ji akcentavo, kad mokiniui neregiiui yra labai sudėtinga išaiškinti schemas, brėžinius, todėl reikia papildomų mokytojo pastangų rengiant užduotis, kurios reikalauja vaizdinio suvokimo. Tam reikia naudoti daug papildomų, dažnai pačių pasigamintų priemonių visu ugdymo laikotarpiu, ne tik dvyliktoje klasėje. Nepakanka vaizdiniui, supratimui suformuoti naudoti tik vadovėlyje pateiktą medžiagą.

Rašte nurodoma, kad LASUC nėra gauta asmenų su regos negalia kreipimūsi (skundų), susijusių su švietimo paslaugų prieinamumu laikant valstybinius brandos egzaminus.

LASUC nurodo, kad vadovaudamiesi LASUC Nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos 2025 m. balandžio 24 d. įsakymu Nr. V-458:

- teikia pasiūlymus Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai, Nacionalinei švietimo agentūrai, dėl mokinių, turinčių regos sutrikimų, ugdymo ir pagalbos teikimo tobulinimo, pagrindinio ugdymo pasiekimų, brandos egzaminų pritaikymo, rengiant aktualius dokumentus, pvz., Nacionalinių mokinių pasiekimų, pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimų ir valstybinių brandos egzaminų pritaikymo mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, tvarkos aprašą (V-1345 Dėl Nacionalinių mokinių pasiekimų, pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimų ir valstybinių brandos egzaminų pritaikymo mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, tvarkos aprašo);
- rengia rekomendacijas pvz., Rekomendacijos dėl atnaujintų bendrųjų programų pritaikymo regos sutrikimą turintiems mokiniams ([Rega.pdf](#));

- dalyvauja Nacionalinės švietimo agentūros organizuojamuose susitikimuose dėl užduočių tipų pritaikymo neregiam, silpnaregiam, įvairių dalykų mokytojai išsako pastebėjimus apie būtinus pritaikymus užduotims, užduočių neprieinamumo problematiką.

LASUC pažymėjo, kad konsultuoja dėl regos sutrikimų turinčių mokinių ugdymo bendrojo ugdymo mokyklų mokytojus, švietimo pagalbos specialistus, administraciją, teikia pagalbą dėl ugdymo aplinkos pritaikymo regos sutrikimą turintiems mokiniams. Kiekvieną mėnesį vyksta teminės viešosios konsultacijos, pagal poreikį, kasmet arba kas dveji metai organizuojami Tiflopedagogikos kursai (40 val.) mokytojams, švietimo pagalbos specialistams, ugdantiems regos sutrikimą turinčius mokinius, kad jie galėtų geriau suprasti ir pritaikyti ugdymą savo mokiniams. Bendrojo ugdymo mokyklose ugdomiems mokiniams organizuojame 5 ar 10 dienų laikinąjį mokymąsi centre, kurio metu mokinys yra stebimas ir vėliau teikiamos rekomendacijos pedagoginiams darbuotojams. LASUC nurodo, kad Pareiškėjas 2022 m. dalyvavo 5 dienų laikinajame mokyme, konsultacija mokytojams vyko 2022 m. gegužės 25 d. Centro tiflopedagogai ir vėliau konsultavo mokinį dėl įvairių neregiumi reikalingų įgūdžių formavimo, pvz., orientacijos ir mobilumo gyvenamojoje aplinkoje.

3. 2025 m. liepos 29 d. Tarnyboje gautas Agentūros atsakymas į raštą Nr. (25)SN-179)S-363.

Agentūros atsakyme pateikta informacija: „Atsakydami į Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos 2025 m. liepos 15 d. raštą Nr. GD-4399 „Dėl informacijos pateikimo“, informuojame, kad, vadovaujantis Nacionalinių mokinių pasiekimų, pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimų ir valstybinių brandos egzaminų pritaikymo mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, tvarkos aprašu (toliau – Aprašas), patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2024 m. lapkričio 29 d. įsakymu Nr. V-1345 „Dėl Nacionalinių mokinių pasiekimų, pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimų ir valstybinių brandos egzaminų pritaikymo mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, tvarkos aprašo patvirtinimo“, valstybiniai brandos egzaminai (toliau – VBE) mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių (toliau – SUP), gali būti pritaikomi atsižvelgiant į pedagoginės psichologinės tarnybos (toliau – PPT) išvadas, kuriose nurodoma, kokie pritaikymo būdai yra tikslingi pagal konkretaus mokinio sutrikimo pobūdį. Pasiekimų patikrinimų ir valstybinių brandos egzaminų pritaikymai gali apimti: užduoties formos (pvz., šriftas, pateikimo būdas); vykdymo instrukcijos (pvz., pratęstas užduoties atlikimo laikas, vykdytoju skiriamas švietimo pagalbos specialis-

tas, gestų kalbos vertėjas, vykdymas mokiniui įprastoje aplinkoje, sensorinės ar fizinio aktyvumo pertaukos, atskira patalpa ir kt.); vertinimo instrukcijos (pvz., atitinkami vertinimo koeficientai) pritaikymus.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 38 straipsnio 4 dalimi, SUP mokiniai, kaip ir visi mokiniai, dalyvauja bendroje pasiekimų vertinimo sistemoje. Vadinasi, SUP mokiniui užduočių turinys nėra keičiamas, taikomi užduočių formos, vykdymo ir vertinimo instrukcijos pritaikymai, nepažeidžiant lygių galimybių principo.“

Agentūra nurodė, kad 2025 m. birželio 23 d. yra atsakiusi į Pareiškėjo skundą ir išsiuntusi atsakymą el. paštu:

„Laba diena, Gerbiamas (duomenys neskelbtini),

Nacionalinė švietimo agentūra gavo Jūsų birželio 8 d. siųstą laišką.

Rengiant užduotis Brailio raštu yra bendradarbiaujama su specialistais, dirbančiais su regėjimo negalią turinčiais mokiniais. Egzaminų užduotys yra pritaikomos pagal tuos pačius principus, kurie yra taikomi ir ugdymo procese. Visa 2025 m. matematikos išplėstinio kurso valstybinio brandos egzamino antrosios dalies užduotis buvo pateikta Brailio raštu, padaryti paveikslų ir brėžinių maketai. Atkreipiame dėmesį, kad dalyje užduočių paveikslai ir brėžiniai buvo išsamiai aprašyti ir pačiose uždavinių formuluotėse (7, 10, 12, 14 uždaviniuose).

Norėtume atkreipti dėmesį, kad š. m. kovo 7 d. į Jūsų mokyklą buvo pristatytas matematikos išplėstinio kurso valstybinio brandos egzamino formulių rinkinys. NŠA specialistė informuodama mokyklą apie formulių rinkinio Brailio raštu pristatymą, mokyklos prašė pranešti, jeigu mokinys pastebėtų kokių nors netikslumų. Apgailestaujame, tačiau iš Jūsų mokyklos negavome jokio atgalinio ryšio. Dėl šios priežasties konstatavome faktą, kad pateiktas formulių rinkinys yra parengtas Brailio raštu kokybiškai ir mokiniui nesukėlė sunkumų perskaityti matematinius reiškinius.

Patikiname Jus, kad vertinant matematikos valstybinio brandos egzamino užduotis, kurios pritaikytos skirtingus specialiuosius ugdymo poreikius turintiems mokiniams, yra taikomas rezultato skaičiavimo koeficientas. Jis taikomas pagal konkrečiam mokiniui nustatytus Pedagoginės psichologinės tarnybos ar gydymo įstaigos pažymus.

Nacionalinei švietimo agentūrai įtraukties principas yra prioritetas ir Jūsų pateiktos pastabos yra mums svarbios planuojant tolimesnius darbus ir užtikrinant procesų kokybę.“

Agentūra, atsakydama į klausimą, dėl kokių priežasčių pirmiau nurodytos užduotys nebuvo pritaikytos asmenims su regos negalia, nurodė, kad „tokių užduočių nebuvo“. Taip pat nurodė, jog,

kadangi visa matematikos išplėstinio kurso valstybinio brandos egzamino užduotis buvo parengta Brailio raštu, indeksavimo koeficientas nebuvo taikytas.

Agentūros atsakyme nurodoma, jog matematikos valstybinio brandos egzamino antros dalies (toliau – VBE II) užduotis yra rengiama popieriuje ir mokinys gauna spausdintą užduotį, parengtą Brailio raštu. Šią užduotį Brailio raštu parengė specialistas, dirbantis su regėjimo negalią turinčiais mokiniais LASUC.

Teigiama, jog iš anksto buvo pateiktas matematikos išplėstinio kurso valstybinio brandos egzamino formulių rinkinys, kad mokinys turėtų galimybę iki egzamino dalies su juo susipažinti ir naudotis ugdymo procese. Vadovėliuose „Matematika Tau plus“ (III, IV gimnazijos klasės) esanti medžiaga apima visą matematikos bendrojoje programoje nurodytą turinį, reikalingą mokantis matematikos III ir IV gimnazijos klasėse bei rengiantis matematikos VBE I ir II.

Agentūros atsakyme nurodoma, kad Agentūra 2024–2025 m. laikotarpiu bendradarbiavo su Lietuvos autizmo asociacija „Lietaus vaikai“, Lietuvos įtraukties švietime centru, LASUC, Lietuvos kūrčių ir neprigirdinčiųjų ugdymo centru, universitetų specialistais, kurie teikė ekspertines išvadas apie įtraukių užduočių rengimą. Agentūra pažymėjo, kad įgyvendindama įtraukties ir lygių galimybių principus, nuolat analizuoja praktikoje kylančias situacijas ir mokinių poreikius. Esant pagrįstų pasiūlymų, Aprašas yra peržiūrimas ir koreguojamas, išlaikant objektyvumo, teisės aktų nuostatų ir bendrų vertinimo standartų pusiausvyrą.

Agentūra atsakyme nurodė, jog siekia, kad rengiamų užduočių pritaikymų sistema būtų tobulinama, tačiau svarbu užtikrinti pusiausvyrą tarp individualių poreikių, teisės aktų nuostatų ir teisingumo principo tiek dėl užduoties pobūdžio, tiek dėl vykdymo ir vertinimo aspektų, atsižvelgiant į visus mokinius, kurie laiko konkretų pasiekimų patikrinimą, ir resursų poreikį.

Agentūros atsakyme nurodoma, kad asmenų su regos negalia kreipimūsi (skundų), susijusių su švietimo paslaugų prieinamumu laikant valstybinius egzaminus, Agentūroje nebuvo gauta.

Agentūros atsakyme teigiama, kad šiuo metu peržiūrimas ir tikslinamas Nacionalinių mokinių pasiekimų, pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimų ir valstybinių brandos egzaminų pritaikymo mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, tvarkos aprašo projektas.

4. 2025 m. rugpjūčio 28 d. Tarnyboje gautas papildomas Lietuvos aklųjų ir silpnaregių ugdymo centro atsakymas į raštą Nr. (25)SN-179)S-459.

Papildomame LASUC atsakyme nurodyta: „1. Prieš egzaminą Nacionalinė švietimo agentūra nesiuntė Lietuvos aklųjų ir silpnaregių ugdymo centrui matematikos išplėstinio kurso valstybinio

brandos egzamino formulių rinkinio bei neprašė informuoti dėl mokinio pastebėtų netikslumų. 2. Pasak matematikos egzaminą vykdžiusios vykdytojos, kandidatas egzamino metu rodydamas į taktilinį brėžinį užduoties sąsiuvinyje išsakė, kad nesupranta kas pavaizduota. Vyresniosios vykdytojos teigimu, kandidatas po egzamino minėjo, kad egzaminas buvo sunkus, bet jis nedetalizavo dėl ko.“

5. 2025 m. rugpjūčio 28 d. Tarnyboje gautas Agentūros atsakymas į raštą Nr. (25)SN-179)S-544. Papildomame Agentūros atsakyme nurodyta: „Agentūra 2025 m. birželio 23 d. atsakė į *(duomenys neskelbtini)* skundą ir išsiuntė atsakymą el. paštu *(duomenys neskelbtini)* 2025 m. liepos 21 d. NŠA išsamiai atsakė ir į Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos 2025 m. liepos 15 d. raštą Nr. SR-2400 „Dėl informacijos pateikimo“ (kartu atsakymas buvo išsiųstas ir Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolieriui, nes į pastarąjį su skundu taip pat buvo *(duomenys neskelbtini)*) apie 2025 m. matematikos išplėstinio kurso valstybinio brandos egzamino antrosios dalies užduoties pritaikymą asmenims su regos negalia ir apie tai, kad, vadovaujantis Nacionalinių mokinių pasiekimų, pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimų ir valstybinių brandos egzaminų pritaikymo mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, tvarkos aprašo (toliau – Aprašas), patvirtinto Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2024 m. lapkričio 29 d. įsakymu Nr. V-1345 „Dėl Nacionalinių mokinių pasiekimų, pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimų ir valstybinių brandos egzaminų pritaikymo mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, tvarkos aprašo patvirtinimo“, 32 punktu, koeficientas nebuvo taikytas, nes matematikos išplėstinio kurso valstybinio brandos egzamino antrosios dalies užduotis buvo parengta popierinė, Brailio raštu.

2025 m. liepos 30 d. Agentūra yra gavusi ir advokato *(duomenys neskelbtini)*, atstovaujančio kliento *(duomenys neskelbtini)* interesams pagal atstovavimo sutartį, prašymą, į kurį taip pat yra išsamiai atsakyta 2025 m. rugpjūčio 13 d. raštu Nr. SD-2751 ir pateikta prašoma informacija.

Paminėtina, kad matematikos valstybinio brandos egzamino antrosios dalies užduotį Brailio raštu parengė specialistas, turintis darbo su regėjimo negalią turinčiais mokiniais patirties.

Atkreiptinas dėmesys, kad 2025 m. kovo 7 d. į *(duomenys neskelbtini)* gimnaziją, kurioje mokėsi *(duomenys neskelbtini)*, buvo pristatytas Matematikos išplėstinio kurso valstybinio brandos egzamino formulių rinkinys, skirtas pasiruošti egzaminui. Agentūros specialistė, informuodama mokyklą apie formulių rinkinio Brailio raštu pristatymą, mokyklos prašė pranešti, jeigu mokinys pastebėtų kokių nors netikslumų (pridedama). Atsakymo iš mokyklos negavusi, Agentūra konstatavo faktą, kad Brailio raštu pateiktas formulių rinkinys yra parengtas kokybiškai ir mokiniui nesukėlė sunkumų perskaityti matematikos reiškinius.

Atsižvelgiant į tai, kad visa 2025 m. matematikos išplėstinio kurso valstybinio brandos egzamino antrosios dalies užduotis buvo pateikta Brailio raštu, padaryti paveikslų ir brėžinių maketai, taip pat dalyje užduočių paveikslai ir brėžiniai buvo išsamiai aprašyti ir pačiose uždavinių formuluotėse (7, 10, 12, 14 uždaviniuose), nebuvo ir nėra pagrindo vadovautis Aprašo 32 punktu. Kartu informuojame, kad Prašymų dėl valstybinių brandos egzaminų organizavimo ir vykdymo tvarkos apraše nenumatytų ar nereglamentuotų atvejų nagrinėjimo komisijos 2024 m. spalio 31 d. posėdžio nutarimu Agentūros direktoriui buvo rekomenduojama patenkinti (*duomenys neskelbtini*) prašymą leisti valstybinius brandos egzaminus laikyti Lietuvos aklųjų ir silpnaregių ugdymo centre, todėl matematikos valstybinio brandos egzamino antrosios dalies užduotis Brailio raštu ir matematikos valstybinio brandos egzamino antrosios dalies užduotis USB laikmenoje „Word“ formatu buvo pristatyta į Lietuvos aklųjų ir silpnaregių ugdymo centre įsteigtą egzamino vykdymo centrą.“

Agentūra teigė, kad „dėl ekrano skaitytuvo (ne)veikimo per egzaminą aplinkybių Agentūra negali atsakyti, nes, vadovaujantis Valstybinių brandos egzaminų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugsėjo 11 d. įsakymu Nr. V-1187 „Dėl Valstybinių brandos egzaminų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“, 154 punktu, už egzamino organizavimą ir vykdymą, kartu ir už tinkamą kompiuterinės įrangos veikimą egzamino metu yra atsakingas valstybinio brandos egzamino dalies vykdymo centras.“

6. 2025 m. spalio 7 d. Tarnyboje gautas (*duomenys neskelbtini*) gimnazijos atsakymas į raštą Nr. (25)SN-179)S-546. Gimnazijos atsakyme pažymėta: „Informuojame, kad (*duomenys neskelbtini*) gimnazijai 2025 m. kovo 7 d. Nacionalinės švietimo agentūros darbuotojas pristatė matematikos (A) formulių rinkinius Brailio raštu, kurie buvo perduoti IV gimnazijos klasės mokiniui (*duomenys neskelbtini*) susipažinti ir išreikšti pastabas, jeigu tokios, jo nuomone, būtų. Mokinys jokių pastebėjimų ir pastabų dėl formulių rinkinio Brailio raštu mokyklai nepateikė, todėl Nacionalinei švietimo agentūrai pastebėjimų neišsakėme.“

7. 2025 m. spalio 15 d. Tarnyboje gautas papildomas Agentūros atsakymas į raštą Nr. (25)SN-179)S-544. Agentūros atsakyme nurodyta: „Nacionalinėje švietimo agentūroje (toliau – NŠA) gautas Jūsų raštas, kuriame nurodoma, kad Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierių tarnyboje nagrinėjamas pareiškėjo (*duomenys neskelbtini*) skundas „Dėl galimos diskriminacijos negalios pagrindu Nacionalinei švietimo agentūrai teikiant švietimo paslaugas“. Atsižvelgiant į tyrimui atlikti būtiną informaciją, rašte pakartotinai prašoma pateikti matematikos egzamino užduotis tokiu formatu, kokiu jos buvo pateiktos (*duomenys neskelbtini*) egzamino metu.“

Informuojame, kad rengiant originalias egzamino užduotis Brailio raštu, atsižvelgiant į duomenų saugumą, jų kiekis yra ribotas. Gavus (*duomenys neskelbtini*) prašymą (skundą) dėl egzamino užduočių, NŠA turima originalios matematikos egzamino užduoties Brailio raštu kopija buvo pateikta (*duomenys neskelbtini*). Pateikus šią užduotį Pareiškėjui, 2025 m. rugsėjo 10 d. NŠA gavo (*duomenys neskelbtini*) atstovo advokato (*duomenys neskelbtini*) raštą, kuriuo prašoma NŠA imtis priemonių ir kreiptis į kompetentingus (nešališkus) savo srities profesionalus (specialistus), siekiant nustatyti, ar (*duomenys neskelbtini*) pastabos, nurodytos rašto lentelėje Nr. 1, yra teisingos; ir nustatčius, kad dalis matematikos brandos egzamino užduočių nebuvo tinkamai pritaikytos asmenims su regos negalia, taikyti Nacionalinių mokinių pasiekimų, pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimų ir valstybinių brandos egzaminų pritaikymo mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2024 m. lapkričio 29 d. įsakymu Nr. V-1345, 32 punkte nurodytą koeficientą ir tuo pagrindu iš naujo įvertinti (*duomenys neskelbtini*) matematikos egzamino rezultatus. NŠA 2025-10-09 raštu Nr. SD-3118 (*duomenys neskelbtini*) advokatą informavo, kad, siekiant objektyviai ir visapusiškai išnagrinėti nurodytas aplinkybes bei pateiktus lentelės duomenis, reikalinga originali egzamino užduotis, parengta Brailio raštu. Gavus šią originalią užduotį, kurios kiekis, atsižvelgiant į duomenų saugumą, yra ribotas ir kurią NŠA buvo pateikusi (*duomenys neskelbtini*), nedelsiant bus imtasi veiksmų nurodytoms aplinkybėms įvertinti. Atkreiptinas dėmesys, kad neturėdama originalios matematikos egzamino užduoties Brailio raštu, NŠA neturi galimybės kreiptis į nepriklausomus ekspertus dėl (*duomenys neskelbtini*) advokato nurodomų galimų egzamino užduoties neatitikimų.“

Agentūra informavo, kad kiekvienas mokinys, atlikdamas egzamino II dalį, gauna formulių rinkinį, kuris yra kaip priedas pateikiamas kartu su egzamino užduotimi. Šis priedas yra patvirtintas kartu su užduoties aprašu. Siųsdama formulių rinkinį iš anksto į mokyklą, kurioje mokosi mokinys, Agentūra norėjo, kad su medžiaga, kuri neturi „Riboto naudojimo“ (RN) žymos, mokinys galėtų susipažinti iš anksto. Šios formulės yra reikalingos tam, kad mokinys, esant poreikiui, galėtų jas naudoti egzamine. Bet mokinys neprivalo jomis naudotis, jei moka atmintinai, žino ir jam nereikia tokios informacijos. Nėra tvarkos, kuri apibrėžtų, kaip mokykla turėjo pateikti atsakymą. Kodėl mokykla nepateikė atsakymo, Agentūra pakartotinai nesiteiravo. Atsakymo iš mokyklos negavusi, Agentūra konstatavo faktą, kad Brailio raštu pateiktas formulių rinkinys yra parengtas kokybiškai ir mokiniui nesukėlė sunkumų perskaityti matematikos uždavinius. Viskas vyko intensyvios egzaminų sesijos metu. Agentūra nurodė, jog tikisi, kad mokykla taip pat yra suinteresuota, kad mokinys gautų

informaciją, ir pati reaguotų.

8. 2025 m. lapkričio 18 d. Tarnyboje gautas LASS atsakymas į raštą Nr. (25)SN-179)S-614 „Atsakymas į Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos 2025-10-24 raštą Nr. (25)SN-179)S-614“ Nr. 10-82-S, kuriame pateiktas ekspertinis vertinimas. LASS atsakyme nurodė: „Brailio raštu egzaminų užduotys pateiktos ir suformuluotos taip, kaip ir gerai matantiems moksleiviams. Mokant skaityti brėžinius užduotys tinkamai parengtos ir Brailio raštu skaitantiems asmenims. Tinkamai paruoštų užduočių supratimas neturi priklausyti nuo to, ar žmogus turi regos negalią ar jos neturi. Užduotyse brailio raštu yra pastebėtas vienas neatitikimas tarp teksto reginčiųjų ir brailio rašto užduočių, tačiau galutiniam to uždavinio supratimui tai įtakos neturi. Vertiname, kad 100% brailio užduočių pateikta tinkamai.

Word formatu užduotys pateiktos su trūkumais. Tam tikras matematinis turinys (trupmenos, funkcijos, formulės) Word dokumento užduotyse yra surašytas naudojant „Equation Editor 3.0“, kuri jau nebe palaikoma ir šio turinio ekrano skaitymo programos visiškai neskaito. Yra galimybė trupmenas, formules, kitą matematinį turinį sukurti tiesiogiai kaip OMML (Office Math Markup Language) objektą. Tai būtų prieinamesnis variantas. Dalyje uždavinių formulių ar kito sudėtingo matematinio turinio nėra ir užduotį galima suprasti iš teksto. Išsprendus visas užduotis galima surinkti 60 balų. Iš užduočių, kurios neturi sudėtingo matematinio turinio, galima surinkti 20 balų. Word formatu tinkamai pritaikyta 30 % užduočių.“

LASS nurodė, kad „Brailio rašto ženklų sistema yra aprašyta standarte LST ISO 17049 „Prieinamas dizainas. Brailio rašto naudojimas ant ženklų, įrangos ir prietaisų“ (išleista 2019-09-30). Valstybinio brandos egzamino užduotyse yra dar prieš šio dokumento įsigaliojimą naudotų ženklų (sinuso, kosinuso, kelių kitų ženklų rašymas). Tačiau dėl šio žymėjimo neturėjo kilti problemų, nes toks žymėjimas nuosekliai mokytam mokiniui turi būti gerai žinomas.“ LASS teigė, jog nedalyvauja pritaikant egzaminų užduotis neregiam ir tam neturi įgaliojimų bei pažymėjo, jog Nacionalinė švietimo agentūra nesikonsultavo su LASS dėl matematikos egzamino pritaikymo neregiam ir silpnaregiam. LASS nevertino, neteikė pastabų ar rekomendacijų ir kitaip nedalyvavo pritaikant dvyliktos klasės matematikos egzamino antrosios dalies užduotis neregiam. LASS taip pat pažymėjo, kad neturi sąlygų vertinti mokymo proceso ir pasiruošimo matematikos egzaminui galimybių. LASS žiniomis, „Matematika Tau plius“ dvyliktai klasei yra tas pats vadovėlis tiek reginčiųjų, tiek ir Brailio raštu. LASS nurodė, kad neturi prieigos prie dvyliktos klasės matematikos turinio „Eduka“ platformoje ir negali vertinti medžiagos prieinamumo.

LASS taip pat nurodė, jog nėra gavusi su valstybiniais brandos egzaminais susijusių žmonių su regos negalia raštiškų skundų ar kreipimųsi.

9. 2025 m. gruodžio 23 d. Pareiškėjas el. paštu pateikė papildomą informaciją: „pavasarij mano mokykloje, (*duomenys neskelbtini*) gimnazijoje, man buvo pateiktas susipažinti matematikos išplėstinio kurso valstybinio brandos egzamino formulių rinkinys Brailio raštu“, „su minėtu formulių rinkiniu susipažinau. Pastabų dėl jo neteikiau, nes nusiskundimų dėl paties formulių rinkinio neturėjau. Patikslinu, kad mano skundas buvo teikiamas ne dėl formulių rinkinio, o dėl paties matematikos valstybinio brandos egzamino pritaikomumo“, „tas pats matematikos formulių rinkinys Brailio raštu buvo naudojamas matematikos valstybinio brandos egzamino metu“. Pareiškėjas nurodė, jog „susipažinimas su formulių rinkiniu buvo naudingas ir padėjo egzamino metu. Formulių rinkinys buvo naudojamas ir pamokų metu, todėl buvau gerai susipažinęs su jo struktūra ir išdėstymu“.

Pareiškėjas laiške nurodė: „Papildomai noriu pabrėžti, kad mano kreipimasis į Tarnybą yra susijęs ne su formulių rinkiniu, o su matematikos valstybinio brandos egzamino pritaikomumo neregiamis trūkumu. Egzamine, kaip jau minėta, kilo problemų dėl Brailio rašto, kuris brėžiniuose buvo nestandartinis, pateiktame Word variante didelė dalis matematinių išraiškų su ekrano skaitytuvo programa buvo apskritai neperskaitomos.“ Pareiškėjas pažymėjo: „Papildomai noriu atkreipti dėmesį, kad egzamino metu nebuvo atsižvelgta į tai, jog aš, būdamas neregys, negaliu naudotis įprastu skaičiuotuvu. Tuo pačiu noriu paminėti, kad mano turimomis žiniomis, Lietuvoje nėra prieinamų mokslinių skaičiuotuvų neregiamis, todėl man nebuvo sudarytos lygios galimybės atlikti egzamino užduotis tomis pačiomis sąlygomis kaip regintiems mokiniam.“ Pareiškėjas paaiškino: „Taip pat informuoju, kad bandomasis matematikos egzaminas man nebuvo pateiktas. Nacionalinės švietimo agentūros teigimu, tai nebuvo padaryta dėl lėšų trūkumo.“

10. 2026 m. sausio 13 d. Pareiškėjas pateikė susirašinėjimo el. paštu su Agentūra kopiją, kurioje nurodė, kad jis prašo perlaikyti matematikos egzaminą, taip pat pažymėjo, kad nori laikyti bandomąjį egzaminą. Agentūra Pareiškėjui pateikė atsakymą, kad jis turėtų pateikti prašymą dėl matematikos egzamino perlaikymo, ir informavo, kad nesudarys galimybės laikyti bandomojo egzamino: „<...> Nacionalinė švietimo agentūra savanoriškai inicijuoja bandomuosius patikrinimus. Mokiniam, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, šie patikrinimai nebus pritaikomi.“

11. 2026 m. sausio 16 d. iš (*duomenys neskelbtini*) gimnazijos el. paštu gauta Pažymos dėl pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo, lietuvių kalbos ir literatūros įskaitos, lenkų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros tarpinio patikrinimo, brandos egzaminų užduoties formos,

vykdymo ir vertinimo instrukcijų pritaikymo mokiniams, buvusiems mokiniams ir eksternams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, kopija (toliau – PPT pažyma). PPT pažymoje pateikta ši išvada apie specialiųjų ugdymosi poreikių (išskyrus atsirandančius dėl išskirtinių gabumų) grupę (negalia, sutrikimą, mokymosi sunkumus): negalia dėl regos sutrikimo (visiškas aklumas) ir lėtinių neurologinių sutrikimų. PPT pažymoje pateikta išvada dėl pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo, lietuvių kalbos ir literatūros įskaitos, brandos egzaminų užduoties formos, vykdymo ir vertinimo instrukcijų pritaikymo:

1. „Nacionalinės švietimo agentūros direktoriaus sprendimu, pritaikoma brandos egzaminų užduoties forma:
  - 1.1. užduotys pateikiamos Brailio raštu, kompaktiniame diske ar kitoje laikmenoje WORD formatu;
  - 1.2. vietoj užduotyse pateikiamų piešinių ar brėžinių, kuriais būtina naudotis atliekant užduotį ir kurių dėl galimų esančių smulkių detalių negalima pateikti iškiluoju būdu, pateikiami maketai arba piešinių, brėžinių žodiniai apibūdinimai.
2. Užduočių atlikimo laikas pratęsiamas 50 proc. nustatyto laiko (laiką skaičiuojant nuo užduoties atlikimo pradžios).
3. Rašančiajam Brailio raštu, leidžiama organizuoti atskiroje patalpoje, jei naudojama Brailio rašto mašinėlė ar kompiuteris, kuriame įdiegta įgarsinimo programa (JAWS ar NVDA), bet neįdiegta teksto rašybos ir gramatikos tikrinimo programa.
4. Brandos egzaminų metu vykdytoju skiriamas švietimo pagalbą teikiantis specialistas.
5. Vertinant mokinio, turinčio specialiųjų ugdymosi poreikių dėl regos sutrikimo, Brailio rašto techninės klaidos nelaikomos klaidomis. Kai nėra galimybės pritaikyti užduotį ar jos dalį Brailio raštui, tokia užduotis nevertinama, o bendras egzamino įvertinimas skaičiuojamas, taikant Nacionalinės švietimo agentūros direktoriaus patvirtintą koeficientą, kuris nustatomas pagal tai, kiek procentų užduoties sudarė nepritaikyta užduotis.
6. Raidžių rašybos netikslumai nelaikomi klaidomis.“

2026 m. vasario 3 d. LASS specialistas el. paštu patvirtino, kad egzamino užduotys Brailio raštu ir Word formatu buvo vienodos.

Lygių galimybių kontrolierė

konstatuoja:

Lygių galimybių įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 4 punkte įtvirtinta nuostata, kad švietimo įstai-
gos, kiti švietimo teikėjai bei mokslo ir studijų institucijos privalo užtikrinti vienodas sąlygas asmenims
nepaisant lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar
pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, kai yra vertinami
mokymosi pasiekimai.

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar Agentūra užtikrino lygias galimybes vertinant moky-
mosi pasiekimus, t. y., ar nebuvo pažeistos Lygių galimybių įstatymo nuostatos vertinant mokymosi
pasiekimus Pareiškėjui laikant matematikos egzaminą.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis asmenų lygybės principas. Konstituci-
jos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams
visi asmenys lygūs; žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl lyties, rasės, tautybės,
kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų. Asmenų lygybės principas iš esmės
reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžy-
mas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės
padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (be kitų, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo
1998 m. lapkričio 11 d., 2019 m. sausio 11 d., 2023 m. spalio 4 d. nutarimai).

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad
būtų įgyvendintos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą var-
žyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties,
tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios
pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įsta-
tymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapa-
tybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme. Taip pat šiuo įsta-
tymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede,
kitų tarptautinių sutarčių nuostatos.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalį, diskriminacija – tiesioginė ar netiesioginė
diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos,
kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etni-
nės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalyje

apibrėžiama kaip elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 5 dalį, netiesioginė diskriminacija – veikimas ar neveikimas, teisės norma ar vertinimo kriterijus, akivaizdžiai neutrali sąlyga ar praktika, kurie formaliai yra vienodi, bet juos įgyvendinant ar pritaikant atsiranda ar gali atsirasti faktinis naudojimosi teisėmis apribojimas arba privilegijų, pirmenybės ar pranašumo teikimas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, nebent šį veikimą ar neveikimą, teisės normą ar vertinimo kriterijų, sąlygą ar praktiką pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis. Tinkamų sąlygų nesudarymas ar prieinamumo neužtikrinimas negalią turintiems asmenims gauti paslaugas galėtų būti laikomas netiesiogine diskriminacija negalios pagrindu.

Pagal Lygių galimybių įstatyme įtvirtintą diskriminacijos sąvoką, tiriant diskriminacijos fakto buvimą ar nebuvimą, siekiama nustatyti, ar tam tikras elgesys, teisės norma, praktika galėtų tam tikrą asmenį dėl tam tikro asmens tapatybės požymio (aptariamam atveju – dėl negalios) priversti atsidurti mažiau palankioje padėtyje nei kitas asmuo, neturintis šio požymio.

Nagrinėjant skundus dėl diskriminacijos, remiantis Lygių galimybių įstatymo 4 straipsnio nuostatomis, yra taikomas įrodinėjimo naštos perkėlimas galimam pažeidėjui, tai yra būtent skundžiamas asmuo turi paneigti diskriminacijos fakto buvimą, kai asmuo, galimai patyręs diskriminaciją, nurodo pirmines aplinkybes, leidžiančias preziumuoti tiesioginę ar netiesioginę diskriminaciją.

Jungtinių Tautų asmenų su negalia konvencijos (toliau – Konvencija), kurios dalyvė yra Lietuva, 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog valstybės, šios Konvencijos šalys, užtikrina, kad prieš įstatymą visi asmenys lygūs ir lygūs pagal įstatymą, taip pat turi teisę į lygiavertę įstatymo apsaugą ir teisę vienodai naudotis įstatymo teikiamomis galimybėmis be jokio diskriminavimo. Valstybės, šios Konvencijos šalys, draudžia bet kokį diskriminavimą dėl negalios ir garantuoja asmenims su negalia vienodą ir veiksmingą teisinę apsaugą nuo diskriminavimo dėl bet kokios priežasties (Konvencijos 5 straipsnio 2 dalis).

Konvencijos 24 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog valstybės, šios Konvencijos šalys, pripažįsta asmenų su negalia teisę į mokslą. Siekdamos įgyvendinti šią teisę nediskriminuojant ir lygiomis galimybėmis, valstybės, šios Konvencijos šalys, užtikrina visiems tinkamą visų lygių švietimą ir mokymąsi visą gyvenimą, kuriais būtų siekiama: a) visapusiškai ugdyti žmogiškąjį potencialą ir orumą bei savigarbą,

taip pat didinti pagarbą žmogaus teisėms, pagrindinėms laisvėms ir žmonių įvairovei; b) suteikti asmenims su negalia galimybę ugdyti savo asmenybę, talentus ir kūrybiškumą, taip pat savo protinius ir fizinius gebėjimus didžiausiu įmanomu mastu; c) suteikti asmenims su negalia galimybę veiksmingai dalyvauti laisvos visuomenės gyvenime. Pagal minėto Konvencijos straipsnio 2 dalies nuostatas, įgyvendindamos šią teisę, valstybės, šios Konvencijos šalys, užtikrina, kad: a) asmenys su negalia dėl savo negalios nebūtų šalinami iš bendros švietimo sistemos ir vaikams su negalia nebūtų atimta galimybė įgyti nemokamą ir privalomą pradinį arba vidurinį išsilavinimą; b) asmenys su negalia turėtų galimybę įgyti visiems tinkamą, kokybišką ir nemokamą pradinį išsilavinimą ir vidurinį išsilavinimą lygiai su kitais asmenimis tose bendruomenėse, kur jie gyvena; c) būtų tinkamai pritaikytos sąlygos pagal asmens poreikius; d) asmenys su negalia gautų būtina paramą bendroje švietimo sistemoje, siekiant sudaryti sąlygas jų veiksmingam švietimui; e) aplinkoje, kuri geriausiai skatina akademinį ir socialinį vystymąsi, būtų teikiamos veiksmingos individualizuotos paramos priemonės, suderinamos su visiškos įtraukties tikslu.

2016 m. lapkričio 25 d. Jungtinių Tautų asmenų su negalia teisių komiteto Bendrosios pastabos Nr. 4 (2016) dėl teisės į įtraukų švietimą 8 punkte nurodoma, jog pagal 24 straipsnio 1 dalį Konvencijos šalys turi užtikrinti, kad asmenų su negalia teisė į mokslą būtų įgyvendinama sukuriant įtraukaus švietimo sistemą visais lygmenimis, įskaitant ikimokyklinį, pradinį, vidurinį ir aukštąjį išsilavinimą, profesinį mokymą ir visą gyvenimą trunkantį mokymąsi, užklasinę ir socialinę veiklą, ir visiems besimokantiems asmenims, įskaitant asmenis su negalia, nediskriminuojant ir lygiai su kitais asmenimis.

Pagal Bendrosios Pastabos 9 punktą, teisės į įtraukų švietimą užtikrinimas reiškia kultūros, politikos ir praktikos pokyčius visose formaliojo ir neformaliojo švietimo įstaigose, kad būtų atsižvelgta į skirtingus besimokančiųjų poreikius ir individualybes, taip pat numato įsipareigojimą pašalinti kliūtis, trukdančias įgyvendinti šią galimybę. Tam būtina stiprinti švietimo sistemos pajėgumą įtraukti visus besimokančiuosius. Daugiausia dėmesio skiriama tam, kad šioje sistemoje galėtų visapusiškai ir veiksmingai dalyvauti, ja naudotis, taip pat lankytis pamokose ir paskaitose bei siekti rezultatų visi besimokantieji, ypač tie, kurie dėl įvairių priežasčių yra neįtraukti į švietimo sistemą arba kuriems gresia atskirties pavojus. Įtrauktis reiškia galimybes naudotis kokybiška formaliojo ir neformaliojo švietimo sistema nepatiriant diskriminacijos. Įtraukties užtikrinimu siekiama sudaryti sąlygas bendruomenėms, sistemoms ir struktūroms kovoti su diskriminacija, įskaitant kenksmingus stereotipus, pripažinti įvairovę, skatinti dalyvavimą ir įveikti visų besimokančiųjų ugdymo ir dalyvavimo kliūtis, daugiausia dėmesio skiriant besimokančių asmenų su negalia gerovei ir sėkmei.

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 34 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad švietimo prieinamumas mokiniui, turinčiam specialiųjų ugdymosi poreikių, užtikrinamas teikiant psichologinę, specialiąją pedagoginę, specialiąją, socialinę pedagoginę pagalbą, socialines, sveikatos priežiūros ir kitas paslaugas, aprūpinant ugdymuisi skirtomis techninės pagalbos priemonėmis mokykloje, specialiosiomis mokymo priemonėmis, pritaikant ugdymo aplinką (fizinę, informacinę) ir kitais įstatymų nustatytais būdais. Įtrauktis – vienas iš švietimo sistemos principų, kuris nurodo, kad švietimo sistema sudaro sąlygas kiekvienam asmeniui ugdytis, plėtoti savo galias ir gebėjimus, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę mokantis, socialinėje, kultūrinėje ir (ar) kitose veiklose ir būti nediskriminuojamam dėl ugdymosi poreikių įvairovės ir (ar) švietimo pagalbos reikmės (Švietimo įstatymo 5 straipsnio 5 punktą).

Mokiniui, turinčiam specialiųjų ugdymosi poreikių, nacionalinių mokinių pasiekimų patikrinimų, pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo ir valstybinių brandos egzaminų užduoties formos, vykdymo ir vertinimo instrukcijų pritaikymas vykdomas pagal Nacionalinių mokinių pasiekimų, pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimų ir valstybinių brandos egzaminų pritaikymo mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2024 m. lapkričio 29 d. įsakymu Nr. V-1345 „Dėl Nacionalinių mokinių pasiekimų, pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimų ir valstybinių brandos egzaminų pritaikymo mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Tvarkos aprašas). Tvarkos aprašo 11 punkte numatyta, kad nacionalinių mokinių pasiekimų, pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimų užduoties forma pritaikoma mokyklos vadovo sprendimu, valstybinių brandos egzaminų dalių užduoties forma Nacionalinės švietimo agentūros direktoriaus sprendimu pritaikoma asmeniui, turinčiam specialiųjų ugdymosi poreikių, dėl regos sutrikimų ir silpnaregystę turinčiajam: tradiciniu būdu užduotys pateikiamos 14 dydžio *Verdana* šriftu, jeigu PPT vertinimo išraše nenurodyta kitaip; užduočių iliustracijose (piešiniuose, nuotraukose ir kt.) naudojamos skirtingo storio, tipų linijos, kontūrai ir didesnis esančių detalių kontrastingumas. Įklijuotas iliustracijas, kurių neįmanoma pritaikyti, turi būti sudaroma galimybė pateikti el. formatu, o pateiktas tradiciniu – apžiūrėti naudojant didinimo priemones. Rašančiajam Brailio raštu: tradiciniu būdu pateiktos užduotys pateikiamos Brailio raštu; užduotyse pateikiamų piešinių, nuotraukų, kuriais būtina naudotis atliekant užduotį, pateikiami maketai arba piešinių, nuotraukų žodiniai apibūdinimai; užduotys pateikiamos el. laikmenoje Word formatu.

Dėl tyrimo aplinkybių

Tyrimas dėl galimos diskriminacijos Agentūrai vertinant mokymosi pasiekimus pradėtas Tar-nyboje gavus skundą dėl Pareiškėjo galimos diskriminacijos negalios pagrindu. Pareiškėjas Skunde nurodė, kad jis yra dvyliktos klasės mokinys, neregys, 2025 m. birželio 6 d. laikė matematikos brandos egzamino antrąją dalį, tačiau ji nebuvo tinkamai pritaikyta jo poreikiams. Pareiškėjas Skunde išskyrė šiuos aspektus: „1. Elektroninėje užduotyje, pateiktoje „Word“ formatu, daugelis lygčių, nelygybių bei kitų matematinių išraiškų buvo įkeltos kaip įterptieji objektai, kurių mano ekrano skaitytuvas neperskaitė. Vietoje reikalingos informacijos girdėjau tik pranešimą „įterptasis objektas“; 2. Pateiktuose brėžiniuose esančios žymos (pvz., kampų dydžiai, kraštinių ilgių, brėžinių numeracija) Brailio raštu neatitiko standartų. Dėl to negalėjau jų suprasti, perskaityti ir naudoti sprendžiant užduotis.“ Papildomai Pareiškėjas Skunde nurodė: „Pastebėtina, kad bandomojo egzamino užduotys, taip pat buvo nepritaikytos neregio poreikiams (užduočių Brailio raštu aš išvis negavau), dėl to buvau susisiekęs su NŠA ir buvau informuotas, kad bandomasis egzaminas nebuvo pritaikytas dėl lėšų stokos, bet valstybinio egzamino užduotys bus 100 proc. pritaikytos neregio poreikiams.“

Pareiškėjas papildomai pažymėjo, kad „egzamino metu nebuvo atsižvelgta į tai, jog aš, būdamas neregys, negaliu naudotis įprastu skaičiuotuvu. Tuo pačiu noriu paminėti, kad mano turimomis žiniomis, Lietuvoje nėra prieinamų mokslinių skaičiuotuvų neregams, todėl man nebuvo sudarytos lygios galimybės atlikti egzamino užduotis tomis pačiomis sąlygomis kaip regintiems mokiniams.“ „Taip pat informuoju, kad bandomasis matematikos egzaminas man nebuvo pateiktas. Nacionalinės švietimo agentūros teigimu, tai nebuvo padaryta dėl lėšų trūkumo.“

Nustatyta, kad Pareiškėjas mokėsi (*duomenys neskelbtini*) gimnazijoje, kuriai 2025 m. kovo 7 d. Agentūra pristatė matematikos (A) formulių rinkinius Brailio raštu, kad Pareiškėjas susipažintų. Dėl minėto formulių rinkinio pastabų Pareiškėjas mokyklai nepateikė. Atsakymo iš mokyklos negavusi, Agentūra konstatavo faktą, kad Brailio raštu pateiktas formulių rinkinys yra parengtas kokybiškai ir mokiniui nesukėlė sunkumų perskaityti matematikos reiškinius. Skunde Pareiškėjas pažymėjo, kad Skundą teikė ne dėl formulių rinkinio, o dėl matematikos valstybinio brandos egzamino pritaikymo asmenims su regos negalia. Kaip nustatyta iš Agentūros, Pareiškėjo bei gimnazijos paaiškinimų, dėl iš anksto pateikto formulių rinkinio Pareiškėjas pastabų neturėjo, jos buvo naudojamos mokymosi procese bei egzamino metu, tačiau šio tyrimo kontekste yra svarbus paties egzamino užduočių (ne)pritaikymo asmenims su regos negalia, įskaitant Pareiškėją, faktas.

Pareiškėjas egzaminą laikė LASUC.

Pareiškėjo PPT pažymoje pateikta išvada dėl pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo, lietuvių kalbos ir literatūros įskaitos, brandos egzaminų užduoties formos, vykdymo ir vertinimo instrukcijų pritaikymo, kur nurodyta, kad nacionalinės švietimo agentūros direktoriaus sprendimu, pritaikoma brandos egzaminų užduoties forma: užduotys pateikiamos Brailio raštu, kompaktiniame diske ar kitoje laikmenoje WORD formatu; vietoj užduotyse pateikiamų piešinių ar brėžinių, kuriais būtina naudotis atliekant užduotį ir kurių dėl galimų esančių smulkių detalių negalima pateikti iškilioju būdu, pateikiami maketai arba piešinių, brėžinių žodiniai apibūdinimai; užduočių atlikimo laikas pratęsiamas 50 proc. nustatyto laiko (laiką skaičiuojant nuo užduoties atlikimo pradžios); rašančiajam Brailio raštu, egzaminą leidžiama organizuoti atskiroje patalpoje, jei naudojama Brailio rašto mašinėlė ar kompiuteris, kuriame įdiegta įgarsinimo programa (JAWS ar NVDA), bet neįdiegta teksto rašybos ir gramatikos tikrinimo programa; brandos egzaminų metu vykdytoju skiriamas švietimo pagalbą teikiantis specialistas; vertinant mokinio, turinčio specialiųjų ugdymosi poreikių dėl regos sutrikimo, Brailio rašto techninės klaidos nelaikomos klaidomis; kai nėra galimybės pritaikyti užduotį ar jos dalį Brailio raštui, tokia užduotis nevertinama, o bendras egzamino įvertinimas skaičiuojamas taikant Nacionalinės švietimo agentūros direktoriaus patvirtintą koeficientą, kuris nustatomas pagal tai, kiek procentų užduoties sudarė nepritaikyta užduotis; raidžių rašybos netikslumai nelaikomi klaidomis. Taigi akivaizdu, kad pritaikymai Pareiškėjui, turinčiam regos negalią, buvo būtini.

Iš tyrimo metu surinktos informacijos nustatyta, kad matematikos brandos egzamino antroji dalis nebuvo visiškai pritaikyta asmenims su regos negalia, matematikos egzamino užduotys buvo pateiktos su trūkumais, ne visiškai prieinamu formatu. Remiantis LASS ekspertiniu vertinimu, Word formatu užduotys pateiktos su trūkumais. Word formatu tinkamai pritaikyta 30 proc. užduočių. Konkrečiai LASS nurodė, jog „tam tikras matematinis turinys (trupmenos, funkcijos, formulės) Word dokumento užduotyse yra surašytas naudojant „Equation Editor 3.0“, kuri jau nebepalaikoma ir šio turinio ekrano skaitymo programos visiškai neskaito. Yra galimybė trupmenas, formules, kitą matematinį turinį sukurti tiesiogiai kaip OMML (Office Math Markup Language) objektą. Tai būtų prieinamesnis variantas. Dalyje uždavinių formulių ar kito sudėtingo matematinio turinio nėra ir užduotį galima suprasti iš teksto. Išsprendus visas užduotis galima surinkti 60 balų. Iš užduočių, kurios neturi sudėtingo matematinio turinio, galima surinkti 20 balų.“

Pareiškėjas Skunde nurodė, kad „pateiktuose brėžiniuose esančios žymos (pvz., kampų dydžiai, kraštinių ilgai, brėžinių numeracija) Brailio raštu neatitiko standartų. Dėl to negalėjau jų suprasti, perskaityti ir naudoti sprendžiant užduotis“.

Tyrimo metu, remiantis LASS ekspertiniu vertinimu, nustatyta, kad matematikos egzamino metu pateiktos Brailio raštu užduotys pateiktos tinkamai, asmenims su regos negalia pritaikytos 100 proc. LASS paaiškino: „Brailio raštu egzaminų užduotys pateiktos ir suformuluotos taip, kaip ir gerai matantiems moksleiviams. Mokant skaityti brėžinius užduotys tinkamai parengtos ir Brailio raštu skaitantiems asmenims. Tinkamai paruoštų užduočių supratimas neturi priklausyti nuo to, ar žmogus turi regos negalia ar jos neturi. Užduotyse Brailio raštu yra pastebėtas vienas neatitikimas tarp teksto reiginčiųjų ir Brailio rašto užduočių, tačiau galutiniam to uždavinio supratimui tai įtakos neturi.“

Papildomai LASS ekspertai pažymėjo: „Brailio rašto ženklų sistema yra aprašyta standarte LST ISO 17049 „Prieinamas dizainas. Brailio rašto naudojimas ant ženklų, įrangos ir prietaisų“ (išleista 2019-09-30). Valstybinio brandos egzamino užduotyse yra dar prieš šio dokumento įsigaliojimą naudotų ženklų (sinuso, kosinuso, kelių kitų ženklų rašymas). Tačiau dėl šio žymėjimo neturėjo kilti problemų, nes toks žymėjimas nuosekliai mokytam mokiniui turi būti gerai žinomas.“

LASUC patvirtino LASS nurodytą aspektą, t. y., jog „užduotys parengtos senąja, iki 2019 metais patvirtinto standarto naudota, Brailio ženklų sistema. Užduotys, nekreipiant dėmesio į senųjų matematinių ženklų naudojimą, iš esmės tinkamai pritaikytos neregiam.“

Nustatyta, kad 2025 m. birželio 6 d. Pareiškėjas laikė matematikos brandos egzamino antrąją dalį. Egzamino metu Pareiškėjui buvo pateiktos tapačios užduotys dviem formatais – Brailio raštu ir elektroniniu (Word) formatu. Tyrimo metu nustatyta, kad ne visi pateikti užduočių formatai buvo tinkamai pritaikyti: Word formatu pateiktos užduotys turėjo trūkumų.

Atsižvelgiant į tai, kad skirtingais formatais pateiktos ir turėjusios būti turiniu identiškos užduotys nebuvo visapusiškai prieinamos abiem formatais, tokia situacija egzamino metu galėjo klaidinti Pareiškėją bei apsunkinti tinkamą užduočių suvokimą.

Dėl to, kad Word formatu pateiktos užduotys nebuvo tinkamai ir visiškai pritaikytos, Pareiškėjui galėjo kilti papildomų sunkumų jas perskaityti ir suprasti. Pažymėtina, kad gavęs nevisiškai pritaikytą matematikos egzamino dalį Word formatu, Pareiškėjas dėl savo negalios atsidūrė mažiau palankioje padėtyje nei kiti matematikos brandos egzaminą laikę mokiniai, neturintys regos negalios.

Dėl papildomų priemonių egzaminui pasiruošti

LASS informavo, kad, jų žiniomis, „Matematika Tau plus“ dvyliktai klasei yra tas pats vadovėlis tiek reginčiųjų, tiek ir Brailio raštu. LASS nurodė, kad neturi prieigos prie 12 klasės matematikos turinio „Eduka“ platformoje ir negalėjo vertinti medžiagos prieinamumo.

Pasak LASUC specialisto, vertinančio ugdomųjų išorės priemonių pritaikomumą regos sutrikimą turintiems mokiniams: „Kai kuris turinys iš dalies, kai kuris visiškai nepritaikytas. Yra neįvardintų mygtukų. Yra netekstinių objektų, kurie vizualiai atrodo kaip tekstas, tačiau ekrano skaitymo programos jų neskaito. „Neinformuojama“ apie pasirinktą atsakymą, t. y. pasirinkus atsakymą negalima sužinoti kuris buvo pasirinktas.“ LASUC matematikos mokytoja telefonu <...> išsakė nuomonę, kad „vadovėlis „Matematika Tau plus“ Brailio raštu atitinka dvyliktos klasės kursą tiek, kiek buvo pritaikytas pagal ankstesnes bendrąsias programas. Mokinius pradėjus ugdyti pagal atnaujintas bendrąsias programas, vadovėlis nebuvo atnaujintas, nes nėra iki šiol naujo vadovėlio leidimo. Todėl reikiamos medžiagos mokytoja ieškosi ir teikia mokiniams papildomai. Taip pat ji akcentavo, kad mokiniui neregiiui yra labai sudėtinga išaiškinti schemas, brėžinius, todėl reikia papildomų mokytojo pastangų rengiant užduotis, kurios reikalauja vaizdinio suvokimo. Tam reikia naudoti daug papildomų, dažnai pačių pasigamintų priemonių visu ugdomuoju laikotarpiu, ne tik dvyliktoje klasėje. Nepakanka vaizdiniui, supratimui suformuoti naudoti tik vadovėlyje pateiktą medžiagą.“ Taigi galima daryti išvadą, kad švietimo sistemoje naudojamos priemonės, padedančios pasiruošti matematikos valstybiniam egzaminui, yra tobulintinos.

Tačiau, nepaisant to, kas paminėta, tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjui nebuvo užtikrinta galimybė laukti bandomojo matematikos egzamino.

Kaip minėta, Konvencija įpareigoja valstybes nares užtikrinti, kad asmenų su negalia teisė į mokslą būtų įgyvendinama sukuriant įtraukaus švietimo sistemą visais lygmenimis, įskaitant ikimokyklinį, pradinį, vidurinį ir aukštąjį išsilavinimą, profesinį mokymą ir visą gyvenimą trunkantį mokymąsi, užklasinę ir socialinę veiklą, ir visiems besimokantiems asmenims, įskaitant asmenis su negalia, nediskriminuojant ir lygiai su kitais asmenimis.

Įvertinus tyrimo metu surinktus duomenis ir specialistų išvadas, konstatuotina, kad Agentūra neužtikrino lygių galimybių vertinant mokymosi pasiekimus, t. y. neužtikrino tinkamo matematikos brandos egzamino antrosios dalies užduočių pritaikymo asmenims, turintiems regos negalią. Nustatyta, kad Word formatu pateiktos užduotys buvo pritaikytos tik iš dalies – tinkamai pritaikyta 30 proc.

užduočių. Tyrimo metu taip pat nustatyta, kad dalis matematinio turinio (trupmenos, funkcijos, formulės) Word dokumente buvo pateikta naudojant programinį įrankį „Equation Editor 3.0“, kuris nėra palaikomas, o juo sukurtas turinys nėra tinkamai atpažįstamas ekrano skaitymo programų. Taigi matematikos brandos egzamino antroji dalis nebuvo visiškai pritaikyta asmenims su regos negalia, dalis matematikos egzamino užduočių Word formatu buvo pateiktos su trūkumais, nevisiškai prieinamu formatu. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad matematikos brandos egzamino antroji dalis nebuvo parengta taip, kad būtų užtikrintas visapusiškas jos prieinamumas regos negalių turintiems asmenims, todėl nebuvo sudarytos lygiavertės egzamino laikymo sąlygos, palyginti su kitais mokiniais, kurie laikė matematikos egzaminą.

Atsižvelgiant į tyrimo metu nustatytas aplinkybes konstatuotina, jog Agentūra, vertinant mokymosi pasiekimus, neįvykdė Lygių galimybių įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 4 punkte įtvirtintos pareigos.

Tyrimo metu Agentūra pažymėjo, kad bendradarbiauja su įvairių sričių specialistais, šiuo metu peržiūrimas ir tikslinamas Nacionalinių mokinių pasiekimų, pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimų ir valstybinių brandos egzaminų pritaikymo mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, tvarkos aprašo projektas. Svarbu atkreipti dėmesį, kad tobulinant aprašą būtų atsižvelgta į visus aspektus, susijusius su egzaminų, taip pat bandomųjų egzaminų pritaikymu asmenims su regos negalia, įskaitant naujausių standartų bei teksto skaitymo formatų pritaikymą.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 17 straipsnio 2 dalį, lygių galimybių kontrolierius, be kita ko, teikia išvadas ir rekomendacijas bet kokiais su diskriminacija susijusiais klausimais dėl šio įstatymo įgyvendinimo, taip pat pasiūlymus valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms dėl lygių teisių įgyvendinimo politikos prioritetų. Įvertinus šio tyrimo metu gautą medžiagą, atsižvelgiant į ekspertų vertinimus ir rekomendacijas, Agentūrai rekomenduotina visiškai pritaikyti matematikos egzaminą asmenims su regos negalia, visas egzamino dalis parengiant prieinamai. Agentūrai, bendradarbiaujant su asmenų su negalia ekspertais, rekomenduojama užtikrinti tinkamą prieinamumą asmenims su regos negalia ugdymosi procese bei priemonėse, skirtose ruošti(s) matematikos egzaminui bei jį laikyti. Taip pat rekomenduojama įvertinti galimybę asmenims su regos negalia laikyti bandomuosius matematikos egzaminus.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 14, 16, 17 straipsniais, 29 straipsnio 2 dalies 6 punktu,

lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a :

1. Įspėti Nacionalinę švietimo agentūrą dėl Lygių galimybių įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 4 punkto pažeidimo.
2. Su sprendimu supažindinti Nacionalinę švietimo agentūrą ir Pareiškėją.
3. Įpareigoti Nacionalinę švietimo agentūrą išnagrinėti šiame sprendime pateiktas rekomendacijas ir apie nagrinėjimo rezultatus bei sprendimo vykdymą informuoti Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybą per 30 dienų nuo sprendimo gavimo dienos.

Sprendimas per 1 (vieną) mėnesį nuo jo gavimo dienos gali būti skundžiamas apygardos administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka arba Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatyme nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Birutė Sabatauskaitė